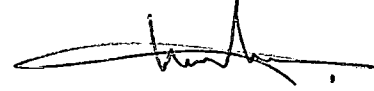

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Son dönemlerde Erzurum Dumlupınar 2'Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nden gelen iddialar, cezaevlerindeki insan hakları ihlalleri ve tutuklu haklarının ihlali konusundaki endişeleri artırmaktadır. Özellikle hasta mahpusların kötü muameleye maruz kalması, tehdit ve şiddet iddiaları ile cezaevi yönetiminin keyfi uygulamaları hem ulusal hem de uluslararası insan hakları standartlarına aykırılık oluşturmaktadır.

Mahpus Mehmet Ali İliş, 8 Ocak 2025 tarihinde ailesiyle yaptığı telefon görüşmesinde can güvenliklerinin olmadığını belirtmiş ve cezaevinde maruz kaldıkları baskı ve şiddeti aktarmıştır. Bu çarpıcı iddia, cezaevindeki mevcut durumun mahpusların temel hak ve özgürlüklerini ciddi anlamda tehdit ettiğini göstermektedir. Mahpusların gardiyanlar tarafından ölümle tehdit edilmesi ve "can güvenliğiniz yok, sizi buradan sağ çıkarmayacağız" gibi sözlerle tehdit edildiklerine dair iddialar hem psikolojik hem de fiziksel şiddetin varlığını ortaya koymaktadır.

Ailenin aktardığına göre, cezaevinde bulunan hasta mahpuslar kelepçeli muayene dayatmasına karşı çıktıkları için darp edilmiş ve hastaneye götürülüp getirilirken kötü muameleye maruz kalmışlardır. Mahpus Mehmet Ali İliş'in gardiyanlar tarafından ölümle tehdit edildiği belirtilmiştir. Bu durum, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan "kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı" ile bağdaşmamaktadır. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler'in (BM) Mahpuslara Muamele Standartı (Nelson Mandela Kuralları) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. maddesi gereği işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağına aykırıdır.

Mahpusların sürekli baskı ve şiddete maruz kaldığına ilişkin iddialar, cezaevinde sistematik kötü muamele uygulaması olduğuna işaret etmektedir. Aralık ayında mahpus Ramazan Kaya, ailesiyle yaptığı telefon görüşmesinde cezaevindeki hak ihlallerinden bahsederek, "Telefon görüşmesinin ardından başıma ne geleceğini bilmiyorum" demiştir. Bu açıklamalar, cezaevindeki fiziksel şiddet kadar psikolojik baskının da bir işkence yöntemi olarak kullanıldığını göstermektedir. Cezaevinde su, yemek ve havalandırma gibi temel hakların keyfi olarak engellenmesi, mahpusların yaşam standartlarını ciddi şekilde düşürmektedir.

Bu uygulamalar, BM İşkenceye Karşı Sözleşme (CAT) ve AIHS'nin 3. maddesine aykırılık teşkil edebilir. Ayrıca, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) cezaevi yönetimlerine ilişkin önerilerinde yer alan standartlara açıkça ters düşmektedir.

Ailelerin aktarımlarına göre, cezaevi müdürü, gardiyanların keyfi ve kötü muamelelerini desteklemekte ve mahpuslara yönelik psikolojik baskılarla onları intihara sürüklemeye girişimlerinde bulunduğu iddia edilmektedir. Bu tür uygulamalar hem ulusal mevzuat hem de uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde ağır ihlallerdir.

Cezaevindeki hasta mahpusların tedaviye erişim haklarının engellendiği ve sağlık durumlarının her geçen gün kötüye gittiği iddiaları, Mahpusların Sağlık Hakkına İlişkin BM İlkeleri'ni ihlal etmektedir. Bu ilkeler, devletlerin mahpusların sağlık hizmetlerine erişimini sağlama yükümlülüğünü açıkça belirtmektedir. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) içtihatları, mahpusların sağlık haklarına erişimin cezaevi yönetimleri tarafından engellenemeyeceğini vurgulamaktadır.

Erzurum Dumlu 2'Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde yaşandığı iddia edilen insan hakları ihlalleri, ciddi ve kapsamlı bir inceleme gerektirmektedir. Bu tür iddiaların cezaevi dış denetim mekanizmaları ve bağımsız insan hakları kuruluşları tarafından ivedilikle araştırılması ve sorumluların tespit edilmesi hem ulusal hem de uluslararası hukukun gereğidir. Mahpusların temel haklarının korunması, hukuk devletinin ve insan onurunun bir gerekliliğidir. Bu bağlamda, başta BM ve Avrupa Konseyi normları olmak üzere, insan haklarına ilişkin uluslararası standartların etkin bir şekilde uygulanması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Erzurum Dumlu 2'Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde son bir yıl içinde mahpuslar Mehmet Ali İliş ve Ramazan Kaya'nın aileleri tarafından yapılan telefon görüşmelerinde, gardiyanlar tarafından ölümle tehdit edilmeleri, kötü muamele ve psikolojik baskı iddialarına dair herhangi bir soruşturma açılmış mıdır? Bu iddialara yönelik olarak cezaevi yönetimi tarafından yapılan denetimler ve alınan önlemler hakkında bilgi verilecek midir?
2. Erzurum Dumlu 2'Nolu Cezaevi'nde son 12 ay içerisinde hasta mahpusların tedaviye erişim hakkı ile ilgili yaşanan engellemeler ve kötü muamele iddialarına dair yapılan başvuruların sayısı nedir? Bu başvurular doğrultusunda, hasta mahpusların tedaviye erişimini sağlamak adına alınan somut önlemler ve yapılan iyileştirmeler nelerdir?
3. 2024 yılı itibarıyla Erzurum Dumlu 2'Nolu Cezaevi'nde kelepçeli muayene uygulaması sırasında hasta mahpuslara yönelik kötü muamele iddialarının sayısı nedir? Cezaevi yönetimi tarafından, hasta mahpusların sağlık haklarının korunması için herhangi bir politika değişikliği veya düzenleme yapılmış mıdır?

4. Erzurum Dumlu 2'Nolu Cezaevi'nde, mahpusların temel hakları (su, yemek, havalandırma vb.) konusunda yaşanan engellemeler ve keyfi uygulamalara dair Adalet Bakanlığı'na yapılan başvuru sayısı nedir? Bu başvurulara ilişkin yapılan incelemeler ve cezaevi yönetiminin aldığı önlemler nelerdir?
5. Cezaevlerinde gardiyanlar tarafından mahpuslara yönelik tehdit, şiddet ve psikolojik baskı ile ilgili olarak, son bir yıl içinde yapılan başvurular doğrultusunda Adalet Bakanlığı'na iletilen dosya sayısı nedir? Bu tür iddialara karşı cezaevinde uygulanan denetim mekanizmaları ve yapılan soruşturmaların sonuçları hakkında bir rapor düzenlenmiş midir?
6. Erzurum Dumlu 2'Nolu Cezaevi'nde son 22 yıl içinde intihar girişiminde bulunan mahpus sayısı kaçtır? Bu girişimlerin sebepleri ve önlenmesi amacıyla cezaevi yönetimi tarafından alınan önlemler ve psikolojik destek hizmetlerinin kapsamı nedir?
7. Cezaevlerinde mahpusların can güvenliğine yönelik tehditlere ilişkin Adalet Bakanlığı'na yapılan başvuruların sayısı nedir? Bu tür tehditlerin engellenmesi için cezaevi güvenlik önlemleri konusunda herhangi bir güncelleme veya iyileştirme yapılmış mıdır?
8. Cezaevlerindeki hasta mahpusların sağlık hizmetlerine erişim hakkını ihlal eden herhangi bir iddia üzerine Adalet Bakanlığı tarafından yapılan denetimler ve uygulamalar hakkında kamuoyuna ayrıntılı bilgi verilmiş midir veya verilecek midir? Ayrıca, bu alandaki uluslararası insan hakları standartlarının uygulanması konusunda Adalet Bakanlığı'nın aldığı somut tedbirler nelerdir?
9. Son 22 yıl içinde cezaevi personelinin mahpuslara yönelik işkence, kötü muamele veya insanlık dışı davranışlar sergilediğine dair ortaya çıkan iddialara ilişkin açılan soruşturma sayısı nedir? Bu soruşturmaların sonuçları ve cezaevlerinde bu tür uygulamaların önlenmesi için yapılan değişiklikler nelerdir?
10. Adalet Bakanlığı, Erzurum Dumlu 2'Nolu Cezaevi ve diğer cezaevlerinde mahpusların temel haklarını güvence altına almak, sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlamak ve kötü muamele iddialarını önlemek adına hangi somut adımları atmayı planlamaktadır? Bu konuda yapılacak iyileştirmeler için belirlenmiş bir zaman çizelgesi mevcut mudur?